

НАРУШАВАЊЕ ЈАВНОГ РЕДА И МИРА КАО ОБЛИК УГРОЖАВАЊА УНУТРАШЊЕ БЕЗБЕДНОСТИ

Станимир Ђукић
Универзитет „Унион – Никола Тесла“,
Факултет за дипломатију и безбедност

У раду се разматрају облици угрожавања унутрашње безбедности: социопатолошки облици (криминалитет, наркоманија, проституција, алкохолизам и коцкање) и нарушавање јавног реда и мира. Осим тога, детаљније се и студиозније разматра нарушавање јавног реда и мира са посебним акцентом на прекршаје и кривична дела из области Закона о јавном реду и миру. Такође, у раду је дата и кратка анализа активности и резултати које је полиција постигла у откривању прекршаја и кривичних дела из области Закона о јавном реду и миру у подручју Полицијске управе у Новом Саду.

Кључне речи: *јавни ред и мир, безбедност, унутрашња безбедност, криминалитет, наркоманија, проституција*

Увод

Уважавајући значење израза јавни ред и мир, као и придржавајући се Закона о јавном реду и миру, можемо рећи да јавни ред и мир подразумева друштвени однос којим се не нарушавају друштвена дисциплина и мир грађана. Повреде јавног реда и мира, супротно томе, чини понашање које ремети устаљене односе грађана, угрожава њихову безбедност, којим се нарушава јавни морал или онемогућава редовно вршење послова органа и институција које имају јавна овлашћења.

С тим у вези, када повреде јавног реда и мира достигну екстремне размере, односно нарушавање у већем обиму (демонстрације већих размера, социјални немири, грађанска непослушност, нереди на спортским и другим приредбама и сл.), оне представљају веома значајан облик угрожавања унутрашње безбедности. Осим тога, такав облик нарушавање унутрашње безбедности може бити подстрекаван, организован или усмерен од снага посебних дејстава које се налазе изван земље, и чије последице нарушавање јавног реда и мира желе да искористе превасходно за своје циљеве.

Имајући у виду да је безбедност друштва и државе свеукупна и целовита, потребно је рашчланити безбедност на врсте и облике угрожавања, па се може говорити о неким од тих облика (оружана побуна, тероризам, саботаже, диверзије, субверзије и сл.). У овом делу раду користићемо поделу безбедности на унутрашњу (индивидуална, социјетална и национална) и међународну.

Када говоримо о унутрашњој безбедности, односно о изворима и облицима унутрашњег угрожавања безбедности, у наредном делу рада ћемо се посебно бавити и дати акценат на социопатолошке облике угрожавања (криминалитет, наркоманија, проституција, алкохолизам и коцкање) и нарушавање јавног реда и мира, као и споменути и друге облике угрожавања унутрашње безбедности, као што су екстремизам, безбедност саобраћаја, пожари, угрожавање животне средине и друго. Посебно ћемо се задржати на угрожавању јавног реда и мира, и нарушавање јавног реда и мира у већем обиму.

Дефинисање појма унутрашња безбедност

Као што смо у претходном делу рада рекли, безбедност државе и друштва је једна, недељива, дакле *интегрална*, целовита и јединствена. У даљем делу рада ћемо прво извршити класификацију безбедности, примењујући научни приступ изучавању проблематике безбедности, тј. рашчланити безбедност на врсте, како би се квалитативном анализом делова безбедности остварила научна идентификација безбедности као опште вредности савременог света. Уважавајући научни приступ, безбедност се дели на унутрашњу (индивидуална, социјетална и национална) и међународну (регионална, глобална, заједничка, колективна и кооперативна) безбедност (Стајић, Гађиновић, 2007:35).

Анализирајући сам термин *интегрална безбедност*, као што је напред наведено, дефинише се као свеукупна или целовита безбедност. Представља сублимат унутрашње и међународне безбедности, али не као прости збир тих двеју безбедности, већ као нова вредност која се штити. Не можемо говорити о било каквој, па ни унутрашњој ни међународној безбедности ако је било који елемент тих безбедности значајније угрожен. Као свеобухватна, интегрална безбедност је једна и јединствена и са тог становишта је недељива. Њена подела на унутрашњу и међународну је условна више из педагошких и практичних разлога због лакшег објашњења и учења. Пошто се савремене државе, данас, нападају на свим пољима (породица, вера, власт, уставно уређење, спољна политика, економија, систем безбедности итд.) онда и држава мора свим својим снагама да се супротставља тим нападима (Ђукић, 2017:5).

Дефинишући и анализирајући унутрашњу безбедност, можемо рећи да она штити суверенитет државе и њених субјеката од свих антидруштвених појава, односно од свих појава којима се угрожава друштвено уређење. С обзиром на елементе који сачињавају друштвено уређење често се унутрашња безбедност поистовећује са заштитом економске, политичке, правне и социјалне сигурности грађана. Унутрашња безбедност се иначе дефинише као такво стање друштвених (политичких, економских и др.) односа који нису угрожени, нити им прети угрожавање, неким од облика угрожавања.

У складу са наведеном поделом, унутрашња безбедност се састоји од индивидуалне, социјеталне и националне безбедности од којих су свака за себе посебне вредности које се штите како системом безбедности тако и другим друштвеним мерама. У наредном делу ћемо о свакој од њих рећи неколико речи.

Индивидуална безбедност је мера стабилности, заштићености и демократичности једног друштва без чега нема ни индивидуалне безбедности. Одређена је и ограничена правом дате државе. Као таква мера индивидуалне безбедности различита је од државе до државе. Најчешће се описује односом између појединаца и група са различитим потребама и интересима, као и владавина права и поштовању људских и грађанских слобода. У узрочно-последичној је вези са социјеталном и националном безбедношћу.

Социјетална безбедност је способност друштва да истраје у свом суштинском карактеру без обзира на могуће и стварне претње. То је способност државе да опстане у тешким тренуцима по њен територијални интегритет и суверенитет одржавајући своје традиционалне обрасце, језик, културу, религијски и национални идентитет и обичаје.

Национална безбедност је појам који се чешће него други објашњава у нашој литератури. Под њим се подразумева жељено стање заштићености државе које се постиже елиминисањем претњи и ризика по виталне вредности државе. Из тога проистиче да је то вишезначајан појам који у најопштијем смислу представља стање у коме држава сматра да јој не прети војни напад, политички притисак или економско угрожавање споља, као ни екстремни политички, економски, идеолошки, верски или културни атак изнутра, тако да држава може нормално да се развија самостално или у заједници са другим државама (Ђукић, 2017:6).

Сам појам *национална безбедност* налази се у употреби од 1943. године, када је Валтер Липман (Walter Lipman) у свом делу „*U. S. Foreign Policy*“ први пут употребио овај термин. После Другог светског рата овај појам је нашао широку примену у политичком речнику савремених држава. У том контексту он је употребљаван да означи унутрашњу и спољну безбедност државе, односно безбедност државе у односу на спољне и унутрашње изворе угрожености. Ради се, дакле, о националној безбедности једне државе која обезбеђује опстанак и нормално деловање државе са свим елементима њене независности, територијалне целовитости и уставног поретка (Јовановић, 1997:6).

Облици угрожавања унутрашње безбедности

Имајући у виду да смо у претходном делу рада извршили класификацију безбедности, као и то да се може говорити о неким од облика угрожавања, као што су: оружане побуне, тероризам, саботаже, диверзије, субверзије и сл., у наредном делу рада ћемо се посебно осврнути на унутрашњу безбедност, односно на социопатолошке облике угрожавања (криминалитет, наркоманија, проституција, алкохолизам и коцкање) и нарушавање јавног реда и мира, као и што наводимо и друге облике угрожавања, као што су: екстремизам, безбедност саобраћаја, пожари, угрожавање животне средине и друго. Посебно ћемо се задржати на угрожавању јавног реда и мира, прекршајима и кривичним делима против јавног реда и мира, односно нарушавања јавног реда и мира у већем обиму.

Социјална патологија

Када говоримо о социјалној патологији, у систему наука социјална патологија је назив за научну дисциплину која се бави социолошким проучавањем девијантног понашања, односно реакцијом друштва на то понашање.

У обичном животу социјална патологија има више значења (Шпадијер-Џинић, 1988:9). Према једном од њих термин социјална патологија означава скуп различитих појава које се сматрају непожељним и негативним са становишта одређених општеприхваћених вредности и норми у друштву (криминалитет, алкохолизам, проституција, наркоманија, различити облици дезорганизације група и др.).

За разлику од социјалне патологије, као научне дисциплине, овом приликом нећемо се бавити дубљом анализом узрока, генезе и распрострањеношћу тих појава унутар нашег друштва, већ ћемо говорити о социјалној патологији као облику угрожавања унутрашње безбедности или, још уже, разматраћемо њен утицај на унутрашњу равнотежу и стабилност нашег друштва, односно анализирати сваки социопатолошки облик угрожавања појединачно.

Криминалитет

Криминалитет представља скуп друштвених појава којима се угрожавају универзалне друштвене вредности, а које су као такве санкционисане кривичним правом. Као сложена друштвена појава криминалитет је детерминисан многобројним чиниоцима, везаним за субјект извршиоца, кривично дело и друштвене услове (Ђукић, 2017:3).

Криминалитет се међу експертима из ове области одређује на више начина. Од тога да се под тим подразумева свако девијантно понашање, до тога да се тим појмом обухвата само оно противправно понашање које се санкционише као кривично дело.

Криминалитет је, иначе, један од најактуелнијих проблема у свим савременим земљама, па тако и код нас, што потврђује и чињеница да је он у сталном порасту. Због његове друштвене опасности и штетности, сва друштва настоје да га сузбију (било превентивно, било репресивно) сталним проналажењем адекватнијих и ефикаснијих метода и средстава. У тим настојањима приметна је тежња да се са репресивних мера све више прелази у сферу превентивних, у смислу предупређења његовог настанка.

Оно што нарочито пада у очи код криминалитета јесу његова разноврсност и обим. За кривично дело се каже да је оно правни појам, или тачније, правна чињеница. Када говоримо о броју извршених кривичних дела у једном друштву могућа су разна тумачења. Прво, да ли постоји кривично дело или не, одређује само суд, па се обим кривичних дела не може мерити бројем кривичних пријава. С друге стране, постоје дела која би се квалификовала као кривична дела када би била позната органима правосуђа. Дакле, чак ни званично објављене статистике не могу бити апсолутно тачан показатељ обима извршених кривичних дела, па тиме ни њиховог утицаја на унутрашњу стабилност (безбедност) земље.

На криминалитет свако друштво реагује организовано и, као што је речено, *превентивно* и *репресивно*. *Превентивна* реакција се сматра оптималним решењем уколико даје такве резултате. Превентивна делатност је плод општедруштвене акције, али и развијене безбедносне културе. *Репресивно* деловање је неизбежно и спроводе га како специјализовани органи унутрашњих послова, тако и тужилаштва, судови, инспекције и други органи. Неповољност репресивног деловања везује се за чињеницу што оно наступа када је кривично дело већ извршено. Репресивно деловање условљено је адекватном организацијом, техничком и кадровском опремљеношћу.

О деликатности проблема криминалитета и његовог утицаја на унутрашњу стабилност земље говори и чињеница да он зависи од конкретних друштвених услова у једној земљи, али и окружења у коме се та земља налази (близина ратишта, кризних ситуација и сл.). Из тога видимо да на криминалитет утичу многобројни узроци, поводи и услови. Као најзначајнији помињу се: рат, економска криза, несташица робе на тржишту, сиромаштво и друге социопатолошке појаве, породица, политички сукоби и слично (Стајић, 2011:286).

Криминалитет је значајан облик угрожавања унутрашње безбедности и стога што постоји узрочна веза између криминалитета и других социопатолошких појава (алкохолизма, наркоманије, проституције и др.).

Наркоманија

Током историје, односно хиљадама година људи су прибегавали разноврсним опијатима и стимулативним средствима за добро расположење и уживање, али је њихова употреба била под строгим контролом заједнице и, углавном, коришћена у обредне сврхе. Масовнија употреба наркотичких средстава у необредне сврхе везује се за период наглог развоја друштва и развоја транспортних средстава којима су се они преносили на удаљена тржишта. Тек шездесетих и седамдесетих година XX века употреба дроге достиже алармантне размере, поготову што се њена употреба ширила највише међу млађом популацијом. Од тог времена наркоманија се сматра друштвеним проблемом са различитим негативним утицајима по друштво.

О називу појаве узимања дроге у немедицинске сврхе не постоји јединствен став. Најчешће се користи термин наркоманија, мада га многи ауторитети из ове области сматрају недовољно прецизним. Тако према једном од мишљења, зависност од дроге (наркоманија) представља *стање психичке или физичке зависности или и једне и друге од дроге, које настаје код особа које периодично или стално узимају дрогу* (Шпадијер, Џинић, 1988:172).

Узимање дроге и стварање зависности од ње условљава реакцију друштвене средине на ту појаву. Став друштва, који се изражава у облику репресије, последица је сукоба наркомана са околином. Дакле, из изнетог се лако закључује да наркоманија представља социопатолошку појаву која често узрокује и многобројне криминалне последице. Према томе, наркоманију не можемо посматрати само као социјални проблем, него све чешће, као што каже проф. др Владимир Кривокапић, као „криминогени фактор“. Ово поготову у случајевима када производња, прерада и транспорт дроге у организованом и масовном облику у оквиру једне друштвене заједнице достигну такав степен и размере да битно угрожавају дато друштво. Наиме, сведоци смо да је у неким латиноамеричким државама, тзв. наркомафија достигла такве размере да је ушла у многе друштвене структуре земље и да битно утиче на све друштвене токове.

Свако друштво реагује превентивно или репресивно на појаву наркоманије. Ставови друштва према том проблему разликују се од државе до државе и зависе од врсте дроге, начина њиховог узимања, карактера појединаца који је узимају, као и од друштвене штетности коју производе.

Наше друштво посебно оштро реагује на узимање дрога међу младима примењујући различит спектар мера социјалне контроле, васпитања, образовања и репресије. Мере реаговања друштва класификују се према тзв. општем моделу реаговања који се, у основи, састоји од четири модела. Први је *моралистичко-легални* где се друштвено реаговање своди на моралну осуду и примену репресивних мера према уживаоцу. Данас се у изворном облику овај модел ретко примењује. Други је *медицински модел*, где се узимање дрога сматра болешћу, па се наркоман сматра болесником кога треба лечити. Трећи модел је *психосоцијални*, који тежиште реаговања друштва усмерава ка личности уживаоца, као и према друштвеним околностима које га окружују. Четврти је *социокултурни* модел по коме се наркоманија сматра друштвеном девијацијом и, у том смислу, треба реаговати превентивно.

У пракси реаговања друштва, ниједна земља не користи неки од модела у изворном облику, него се практикује примена елемената сва четири модела. Са становишта наше теме, односно облика унутрашњег угрожавања безбедности, наркоманија је значајна због криминалног понашања не само наркомана, него и произвођача и растурача дроге.

Наиме, у вези са дрогом постоје два инкриминисана вида (Кривокапић, 1990:34):

- производња и трговина, и
- криминални аспект узимања дроге.

Произвођачи и трговци дрогом су, свакако, веома значајни у сфери криминалитета, јер својим деловањем утичу на свест, ставове и судбину наркомана.

У случајевима када њихов број, снага и моћ достигну такве размере да уђу у структуру државе и почну да управљају њом, опасност по безбедност земље достиже алармантне размере због тога што их је тешко искоренити, јер се налазе у систему власти. За нас је аспект трговине дрогом интересантан из два разлога. Први је што наша земља представља значајну светску раскрсницу путева према Европи као тржишту, па релативно велике количине дроге пролазе нашим путевима, при чему све већа количина завршава на нашим просторима. Други је што се трговина дрогом веома „исплати“, па је сепаратистички покрет на Косову и Метохији користи као метод набављања средстава за политичке циљеве. Није редак случај да управо највећи европски трговци дрогом у Европи потичу са тих простора (Стајић, 2011:288).

Проституција

Проституција се сматра једним од облика девијантног понашања. Присутна је од најранијих периода развоја друштва. Увек је означавана као морални проблем и као порок, при чему се друштвена реакција сводила најчешће на морално и социјално одбацавање жена, али све чешће и мушкараца који се баве проституцијом.

По дефиницији проституција је „пужање одређених сексуалних услуга другим особама које могу да буду различитог или истог пола“. Због тога проституција може да буде хетеросексуална проституција жене са мушкарцима или мушкараца са женама и женска хомосексуална или мушка хомосексуална проституција (Шпадијер, Џинић, 1988:84).

Битан елемент у дефинисању проституције јесте повезивање сваког сексуалног односа са новцем или неким другим видом награђивања. Нас, као и у случају криминалитета, не интересују толико облици проституције, распрострањеност и карактеристике,

узроци и сл., колико повезаност проституције са другим облицима девијантног понашања, односно њихов појединачни или укупни утицај на унутрашњу стабилност земље и друштва. У том смислу, генерално становиште јесте да проституција, начелно, нема тако штетан друштвени утицај као што га имају криминалитет и наркоманија, зато што није масовно заступљена, а и зато што нема штетне последице по друштво. Бављење проституцијом, као обликом девијантног понашања, са становишта безбедности, значајно је јер постоји доказана веза између проституције и других, опаснијих облика угрожавања унутрашње стабилности друштва. Ово стога што су проститутке, због реакције околине, приморане да траже заштиту, моралну подршку, помоћ и охрабрење од других девијаната. Осим тога, није ретка појава да су проститутке и саме наркомани, алкохоличари или криминалци, било да се придружују тим групама било самостално.

Веза између криминала као најозбиљнијег вида угрожавања стабилности друштва и проституције може бити вишеструка:

- а) проститутка може да буде подстрекач и саучесник криминалне делатности;
- б) проститутка може да учествује у „покривању“ криминалаца;
- в) проститутка може да буде растурач украдене робе;
- г) проститутка може да буде мамац за навођење жртве и
- д) проститутка може сама да буде извршилац кривичног дела.

Исто тако, постоји велика корелација између проституције и наркоманије, алкохолизма и коцкања са различитим штетним утицајем по друштво. У последње време све су чешће ситуације да се на једном месту организованим путем (у приватним становима и клубовима) могу добити све „услуге“ на једном месту. Та места представљају стециште криминалаца и ту се склапају одређени послови за извршење криминалних радњи. С обзиром на то да се на тај начин криминалци придобијају, подстрекавају и организују, штетност таквог понашања и деловања по унутрашњу безбедност је несумњива (Стајић, 2011:289).

Алкохолизам и коцкање

Алкохолизам, коцкање и други облици девијантног понашања (самоубиства и сл.) несумњиво имају штетне последице по свако друштво. С обзиром на то да те штетне последице немају такав интензитет и снагу као други облици унутрашњег угрожавања безбедности, њима се нећемо шире бавити.

Наиме, алкохолизам и коцкање су озбиљни социјални проблеми, при чему је алкохолизам и медицински проблем. Као облици девијантног понашања они изазивају одређену друштвену реакцију која се разликује од државе до државе. Њихов утицај на друштво може бити:

а) директан, када достигне такве размере да га угрожава – смањује се радна способност и за његово сузбијање се морају одвајати знатна средства и организовати медицинске и друге установе, и

б) индиректан, под чиме се подразумева да алкохолизам и коцкање највише погађају породицу алкохоличара или коцкара, а она је основна ћелија друштва.¹

¹ Сматра се да од алкохолизма болује 23% целокупне популације, а да је од тога 80% у животном добу од 30 до 50 година. У породици алкохоличара угрожена су још три члана, а највише страдају деца.

Нарушавање јавног реда и мира и унутрашње угрожавање безбедности

Законом о јавном реду и миру, уређује се јавни ред и мир на јавном месту, утврђују се противправна дела против јавног реда и мира, као и начин прикупљања добровољних прилога.

Надлежни органи за одржавање јавног реда и мира су Министарство унутрашњих послова, комунална полиција, инспекцијски органи и други надлежни органи у складу са законом утврђеним делокругом.

Службена лица органа из става 1. члана 2. Закона о јавном реду и миру, заштићена су у обављању законом утврђених послова у складу са одредбама наведеног закона.

„Јавни ред и мир у смислу Закона о јавном реду и миру, јесте усклађено стање међусобних односа грађана настало њиховим понашањем на јавном месту и деловањем органа и организација у јавном животу ради обезбеђења једнаких услова за остаривање људских и мањинских права и слобода грађана зајемчених Уставом“ (Службени гласник Републике Србије, број 85/16).

С тим у вези, јавни ред и мир подразумева друштвени однос којим се не нарушавају друштвена дисциплина и мир грађана. Повреде јавног реда и мира, супротно томе, чини понашање које ремети устаљене односе грађана, угрожава њихову безбедност, којим се нарушава јавни морал или онемогућава редовно вршење послова органа и институција које имају јавна овлашћења.

У смислу Закона о јавном реду и миру, употребљени израз јавно место има следеће значење: „јавно место – јесте простор доступан неодређеном броју лица чији идентитет није унапред одређен, под истим условима или без посебних услова“ (Службени гласник Републике Србије, бр. 85/16).

Када повреде јавног реда и мира достигну екстремне размере (демонстрације већих размера, грађанска непослушност, нереди на спортским и другим приредбама и сл.), оне представљају, несумњиво, веома значајан облик угрожавања унутрашње безбедности. Поготову што такав облик нарушавања унутрашње безбедности може бити подстрекаван, организован или усмерен од снага посебних дејстава које се налазе изван земље, и чије последице нарушавања јавног реда и мира желе да искористе за своје циљеве.

Осим тога, нарушавање јавног реда и мира на спортским и другим приредбама је врло честа и учестала појава, без обзира о којој врсти спорта је реч, као и на којем нивоу такмичења се ради (да ли локални, републички или међународни ниво). Последице таквог понашања навијачких и других група, оставља далекосежне последице, како у материјалном, тако и у свим другим облицима и областима друштвеног живота.

С тим у вези, због наведеног проблема, најчешће се утакмице из већине спортова, без обзира на ранг такмичења, проглашавају „утакмицама високог ризика“, уз ангажовање великог броја снага реда (полицијске снаге, Жандармерија), али и поред тога одређене навијачке групе, хулигани и др., нарушавају јавни ред и мир уз коришћење великог броја пиротехничких и других средстава (Ђукић, 2018:158).

Прекршаји против јавног реда и мира

У смислу Закона о јавном реду и миру, „прекршаји против јавног реда и мира – јесу противправна дела којима се на јавном месту угрожава или нарушава јавни ред и мир, ствара узнемирење или угрожава сигурност грађана, омета кретање грађана на јавним местима или остваривање њихових права и слобода, вређа морал, угрожава општа сигурност имовине, вређају или ометају службена лица или се на други начин нарушава јавни ред и мир“ (Службени гласник Републике Србије, број 85/16).

Када се говори о месту извршења прекршаја или кривичног дела, сматраће се да је прекршај или кривично дело из Закона о јавном реду и миру извршено на јавном месту и кад је радња извршења на месту које се у смислу става 1. тачка 2. члана 3. не сматра јавним местом, ако је то место доступно погледу или чујности са јавног места или је последица наступила на јавном месту.

У Закону о јавном реду и миру су предвиђени следећи прекршаји, и то:

- Свађа, вика и бука на јавном месту;
- Непристојно, дрско и безобзирно понашање;
- Вређање, вршење насиља, претња или туча;
- Остављање опасних предмета;
- Угрожавање сигурности уређајима на даљину;
- Просјачење;
- Коцкање;
- Неовлашћена препродаја улазница;
- Узнемиравање грађана врачањем, прорицањем или сличним обмањивањем;
- Проституција;
- Паљење пиротехничких производа или пуцање;
- Прикупљање добровољних прилога без обавештавања;
- Пропуштање обавештавања о нарушавању јавног реда и мира;
- Бука у угоститељским и другим објектима;
- Продаја алкохолних пића лицима под очигледним утицајем и малолетницима;
- Вређање службеног лица у вршењу службене дужности и др.

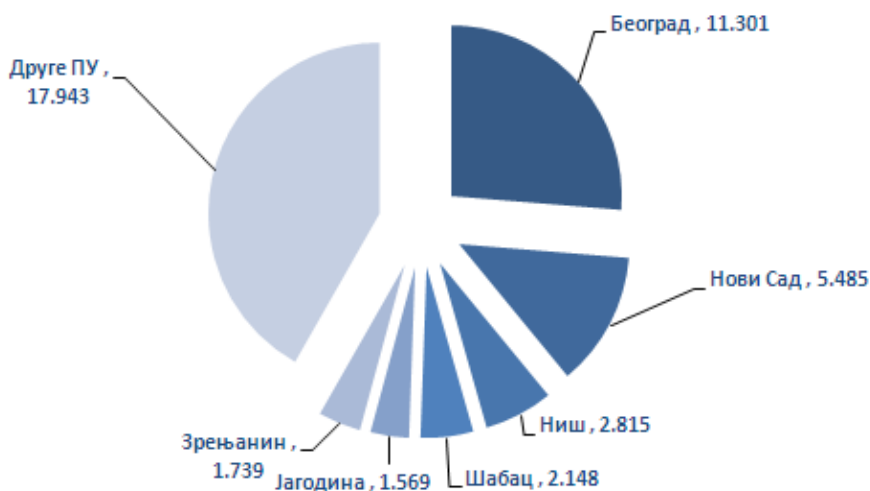
Осим наведеног, у Закону о јавном реду и миру су предвиђена и кривична дела, односно ометање службеног лица у вршењу службене дужности.

Када је у питању *Закон о прекршајима*, овим законом се уређују: појам прекршаја, услови за прекршајну одговорност, услови за прописивање и примену прекршајних санкција, систем санкција, прекршајни поступак, издавање прекршајног налога, поступак извршења одлуке, регистар санкција и регистар неплаћених новчаних казни и других новчаних износа (Службени гласник Републике Србије, број 65/2013).

Анализа укупног броја откривених прекршаја и кривичних дела јавног реда и мира на подручју Полицијске управе у Новом Саду

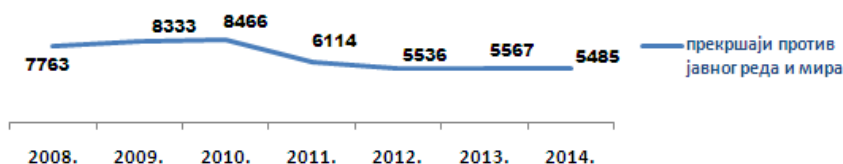
Према статистичким подацима и по подацима МУП-а Републике Србије, на подручју Полицијске управе у Новом Саду, као друге по величини Полицијске управе у Републици Србији, у току 2014. године, регистровано је укупно око 5.485 прекршаја јавног реда и мира, тако да се та безбедносна проблематика, по сложености, сврстава на друго место, одмах иза Полицијске управе за град Београд.

Прекршаји са елементима насиља – вређање, злостављање, вршење насиља и учествовање у тучи најчешћи су и чине око 55% (2013. године – 57%) од укупног броја прекршаја.



Слика 1 – Укупан број регистрованих прекршаја по Полицијским управама у 2014. години (Извор: аутор)

Анализирајући укупан број откривених прекршаја јавног реда и мира у 2014. години, на подручју Полицијске управе у Новом Саду, као и тренд кретања укупног броја откривених прекршаја у протеклих седам година, дајемо графички преглед на следећој слици.



Слика 2 – Укупан број откривених прекршаја за период од 2008. до 2014. године (Извор: аутор)

Анализирајући прекршаје јавног реда и мира у 2014. години (упоредно са 2013. годином), по структури прекршаја, у односу на исти период прошле године у већем броју регистровани су:

- непристојно, дрско и безобзирно понашање (864:724),
- угрожавање сигурности другог лица (613:598),
- свађа или вика (229:216),
- држање опасних животиња (122:111),
- пропуштање надзора над малолетним лицем (54:50) и
- давање алкохолног пића пијаном или малолетном лицу (35:32).

Сви други прекршаји бележе смањење:

- вређање, злостављање и вршење насиља (2.572:2.724),
- учествовање у тучи (443:470),
- бука, ремећење мира (327:366),
- просјачење и скитничење (102:108),
- одавање проституцији или уступање просторија (43:44),
- пропуштање упозорења лица које нарушава јавни ред и мир (36:44),
- прекршаји извршени у групи (23:32),
- неовлашћено паљење ракета и других запаљивих материја (13:14),
- коцка или уступање просторија (1:6) и
- неовлашћено пуцање из ватреног оружја (1:2).

На следећој слици дајемо упоредни приказ броја најтежих прекршаја јавног реда и мира, за период од 2013. до 2014. године.



Слика 3 – Упоредни приказ броја најтежих прекршаја јавног реда и мира за период од 2013. до 2014. године
(Извор: аутор)

На основу појединачне анализе за све општине на подручју Полицијске управе у Новом Саду, највише, односно 3.067 прекршаја јавног реда и мира забележено је на подручју Града – Новог Сада, што је за 650 прекршаја више у односу на све друге општине Јужнобачког округа (2.417).

Анализом места извршења прекршаја, може се констатовати да је по месту извршења, прекршаји јавног реда и мира су, као и до сада, највише вршени на: улици-тргу 1.850 (1.602), затим у угоститељским објектима 570 (562), па тек онда у кући, односно стану 497 (546), и на другим местима.

Евидентирани прекршаји су најчешће извршени ноћу, од 22-06 часова, и то 1.543 (1.653). Такође, више прекршаја извршено је у данима викенда, у просеку 14 (16) прекршаја, док је просек по радном дану мањи и износи око 11 (11) прекршаја.

У извршењу откривених прекршаја учествовало је 6.020 (6.358) лица, од којих је, уобичајено, највише лица мушког пола, 4.910 (5.295), у односу на извршиоце женског пола, 1.110 (1.063).

Од укупног броја, регистровано је 5.705 (5.938) пунолетних извршилаца.

Од укупног броја регистрованих извршилаца 307 (415) је малолетно или око 5% од укупног броја процесуираних лица. Најбројнији су извршиоци старости између 21-30 година (1.546).

Табела 1 – Старосна структура извршилаца прекршаја у 2014. години

малолетни	18-21 године	21-30 година	31-40 година	41-50 година	51-60 година	старија од 60
307	617	1.546	1.405	970	696	471

(Извор: аутор)

Код ових прекршаја рецидивност је и даље веома изражена, јер је чак 3.096 (2.984) извршиоца из категорије повратника.

Од укупног броја извршилаца, за 430 лица је утврђено да су била под дејством алкохола.

Осим тога, због извршених прекршаја јавног реда и мира доведено је 617 (561) лица, од којих је за 387 (363) одређена мера задржавања. Од осталих активности, приликом извршавања службених послова и задатака припадници полиције су легитимисали 23.725 (14.453) лица.

С тим у вези, може се констатовати да је стање јавног реда и мира најкомплексније на територији Града Новог Сада, нарочито на станичном подручју ПИ Стари Град и то улица Лазе Телечког и непосредна околина. Велики број угоститељских објеката у Новом Саду, као и присуство 4 навијачке групе Фудбалских клубова „Партизан“, „Војводина“, „Црвена звезда“ и „Нови Сад“ усложњавају ову проблематику. Прекршаји са елементима насиља представљају проблематику у вези које ће у предстојећем периоду бити спроведено низ мера и радњи, а у циљу значајног смањења броја прекршаја.

У више организованих посебних акција на сузбијању просјачења и скитничења откривена су 102 (108) прекршаја из чл. 12. Закона о јавном реду и миру. Најчешћи облик просјачења се огледа у пружање руке према грађанима и тражење милостиње у виду новца, нарочито на прометнијим раскрсницама у граду, у близини верских објеката, као и „упаркиравање возила“ тј. тражење новца од грађана за услугу проналаска слободног паркинг места. Остварена је сарадња са Центрима за социјални рад ради смештаја деце која су затечена у вршењу прекршаја.

У току 2014. године, бележи се благо повећање броја ометања и напада на овлашћена службена лица у обављању послова безбедности или одржавања јавног реда и мира, што се види се у следећем графичком приказу.



Слика 4 – Укупан број ометања и напада на овлашћена службена лица за период од 2008. до 2014. године
(Извор: аутор)

У анализираном периоду забележена су 102 (92) таква случаја, односно поднетих кривичних пријава по овом основу, од чега 82 (77) по основу Закона о јавном реду и миру, а 20 (15) по основу Кривичног законика.



Слика 5 – Упоредни приказ броја ометања и напада на на полицијске службенике за период од 2013. до 2014. године
(Извор: аутор)

Анализом околности под којима је дошло до извршења ових кривичних дела приликом извршавања редовних полицијских послова су: приликом успостављања нарушеног јавног реда и мира; утврђивања идентитета лица; интервенције по дојавама у којима се углавном радило о кривичним делима „насиље у породици“; приликом спровођења оперативне тактичке мера и радњи-рација; а кад су у питању организационе јединице ОСП (саобраћај – саобраћајна полиција) и ОКП (криминалитет – криминалистичка полиција), приликом откривања саобраћајних прекршаја, вршења увиђаја саобраћајних незгода, као и приликом лишења слободе лице због извршеног кривичног дела, приликом претреса стана и других просторија по наредби или спровођење посебних акција. Последице извршења наведених кривичних дела огледају у доношењу 3 тешке и 22 лаке телесне повреде двадесет петорици полицајаца приликом успостављања нарушеног јавног реда и мира, док лишавања живота полицијских службеника није било.

Закључак

Данас када говоримо о безбедности, сасвим сигурно можемо закључити да је безбедност државе и друштва једна, недељива, дакле *интегрална*, целовита и јединствена.

Анализирајући сам термин интегрална безбедност, као што смо рекли, дефинише се као свеукупна или целовита безбедност. Представља сублимат унутрашње и међународне безбедности, али не као прости збир тих двеју безбедности, већ као нова вредност која се штити. Не можемо говорити о било каквој, па ни унутрашњој ни међународној безбедности ако је било који елемент тих безбедности значајније угрожен. Као свеобухватна, интегрална безбедност је једна и јединствена и са тог становишта је недељива. Њена подела на унутрашњу и међународну је условна више из педагошких и практичних разлога због лакшег објашњења и учења. Пошто се савремене државе, данас, нападају на свим пољима (породица, вера, власт, уставно уређење, спољна политика, економија, систем безбедности итд.) онда и држава мора свим својим снагама да се супротставља тим нападима.

Дефинишући унутрашњу безбедност, можемо закључити да она штити суверенитет државе и њених субјеката од свих анти друштвених појава, односно од свих појава којима се угрожава друштвено уређење. Анализирајући елементе који сачињавају друштвено уређење често се унутрашња безбедност поистовећује са заштитом економске, политичке, правне и социјалне сигурности грађана.

Имајући у виду напред наведену поделу, унутрашња безбедност се састоји од *индивидуалне, социјеталне и националне безбедности* од којих су свака за себе посебне вредности које се штите како системом безбедности тако и другим друштвеним мерама. С тим у вези, *индивидуална безбедност* је мера стабилности, заштићености и демократичности једног друштва без чега нема ни индивидуалне безбедности. *Социјетална безбедност* је способност друштва да истраје у свом суштинском карактеру без обзира на могуће и стварне претње. *Национална безбедност* је појам који се чешће него други објашњава у нашој литератури. Под њим се подразумева жељено стање заштићености државе које се постиже елиминисањем претњи и ризика по виталне вредности државе.

Законом о јавном реду и миру, уређује се јавни ред и мир на јавном месту, утврђују се противправна дела против јавног реда и мира, као и начин прикупљања добровољних прилога. Јавни ред и мир у смислу Закона о јавном реду и миру, јесте усклађено стање међусобних односа грађана настало њиховим понашањем на јавном месту и деловањем органа и организација у јавном животу ради обезбеђења једнаких услова за остаривање људских и мањинских права и слобода грађана зајемчених Уставом.

У смислу Закона о јавном реду и миру, „прекршаји против јавног реда и мира – јесу противправна дела којима се на јавном месту угрожава или нарушава јавни ред и мир, ствара узнемирење или угрожава сигурност грађана, омета кретање грађана на јавним местима или остваривање њихових права и слобода, вређа морал, угрожава општа сигурност имовине, вређају или ометају службена лица или се на други начин нарушава јавни ред и мир“.

И на крају, *Законом о прекршајима* се уређују: појам прекршаја, услови за прекршајну одговорност, услови за прописивање и примену прекршајних санкција, систем санкција, прекршајни поступак, издавање прекршајног налога, поступак извршења одлуке, регистар санкција и регистар неплаћених новчаних казни и других новчаних износа.

Литература

- [1] Андреја Савић и Иван Машуловић, *Безбједносни менаџмент*, Факултет за пословни менаџмент, Бар, 2007.
- [2] Бранко Јовановић, *Полиција и сигурност*, Загреб, 1-2, 1997.
- [3] Владимир Кривокапић, *Криминалистика: општи део*, Научна књига, Београд, 1990.
- [4] Закон о јавном реду и миру, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 85/16.
- [5] Закон о прекршајима, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 65/2013.
- [6] Јелена Шпадијер-Џинић, *Социјална патологија: социологија девијантности*, Завод за уџбенике и настав на средства, Београд, 1988.
- [7] Љубиша Јовановић, *Кривично право I – Општи део*, Полицијска академија, Београд, 1995.
- [8] Љубомир Стајић, Р. Гађиновић, *Увод у студије безбедности*, Драслар партнер, Београд, 2007.
- [9] Љубомир Стајић, *Основи система безбедности*, Правни факултет, Нови Сад, 2011.
- [10] Станимир Ђукић, *Основи безбедности и систем безбедности у стратегији националне безбедности*, *Војно дело*, бр. 7, 2017.
- [11] Станимир Ђукић, *Менаџмент у корпоративној безбедности и безбедност индустријских објеката – физичко техничка заштита*, *Војно дело*, бр. 2, 2018.
- [12] Станимир Ђукић, *Менаџмент корпоративне безбедности и криминалитет као облик и извор угрожавања безбедности корпорација*, *Војно дело*, бр. 5, 2018.
- [13] Станимир Ђукић, *Спорт и облици угрожавања унутрашње безбедности*, Зборник радова СПОРТ ЗА СВЕ, Бања Лука, 25. септембар 2018, са Међународног научног скупа на тему „Актуелни тренутак развоја спорта у Републици Српској и Босни и Херцеговини“.